

De la multiculturalitat a una integració efectiva: la Interculturalitat

Aboubacry M. BA - Jael POZO-BA

Els reptes de la immigració són nombrosos i diversos. Un és la integració, com a eina de prevenció de conflictes.

A Europa existeixen dues tendències clarament diferenciades en polítiques d'integració: d'una banda, el model *assimilacionista*, pròpia del model francès, que amb una clara voluntat de garantir la igualtat jurídica i real de totes les persones, ha anat cercant un procés homogeneïtzador i centrat en gran part en l'adquisició dels valors propis del país receptor. En contraposició, existeix el model *multiculturalista*. Països com Anglaterra, Bèlgica o Holanda han volgut posar l'accent, per damunt dels elements d'interacció i cohesió, en el reconeixement i el respecte a les diferents cultures.

Els dos models han tingut bons resultats inicialment, però al final no han pogut adaptar-se als nous reptes identitaris.

L'assimilacionisme no ha sabut gestionar els sentiments identitaris de les següents generacions nascudes en el país receptor.

La multiculturalitat també ha generat conseqüències: una superposició de cultures que coexisteixen en espais, però que no interactuen i per tant no estan exemptes de conflictes i de tensions. Sense relacions entre comunitats, amb classificacions de barris segons l'origen majoritari dels residents (i fins i tot la marxa forçosa d'altres grups demogràfics a altres barris), aquest model afavoreix indubtablement l'exclusió social. Es produeixen així espais tancats on les comunitats es creuen sense mai conèixer-se del tot les unes amb les altres.

Si abans les fronteres externes definien els grups ètnics, ara ho fa la *guetinització* dels barris de les ciutats, que erigeix fronteres socials urbanes.

La multiculturalitat gairebé sempre juga a favor dels autòctons perquè de manera ingènua s'afirma que l'objectiu és un intercanvi d'elements culturals entre els diferents grups però sempre amb restriccions de les pròpies manifestacions culturals. Per exemple, respectar, compartir, apropiari o fins i tot ser influenciats per determinades manifestacions culturals associades amb la música i la gastronomia no suposa cap esforç per a la societat receptora,

però quan es plantegen altres manifestacions de caire religiós, mèdic, de codi familiar o de vestimenta tradicional, aquests elements comporten debats i restriccions en el si de la societat receptora.

Tal com Claude Levi-Strauss afirma: "La nostra capacitat per ser influenciat depèn de la relació amb els nousvinguts, del nombre i de la diversitat dels nostres interessos lligats a ells." Per aquest motiu, ens resulta més senzill acceptar determinades manifestacions culturals que d'altres.

En tot cas, aquests dos models d'integració europeu no han afavorit la integració plena dels nousvinguts i de les següents generacions.

Per aquest motiu, plantejar i analitzar un nou model d'integració és del tot necessari per enfortir la convivència en les nostres societats.

Aquest model alternatiu podria ser la interculturalitat, que permet una integració efectiva dels nousvinguts i alhora promou la interacció social entre persones i grups culturalment distints.

És un model on les diferències culturals representen una riquesa comuna i no un factor de divisió ni classificació. Aquest reconeixement i acceptació del pluralisme cultural obliga la societat receptora a augmentar la seva capacitat empatitzadora. Així doncs, es treballa amb el conjunt de les persones i no només amb els nousvinguts.

Perquè la integració i l'assimilació són dos conceptes diferents. La integració és la plena capacitat funcional com a membre d'una col·lectivitat i necessita continus processos d'adaptació davant dels nous desafiaments i noves situacions. I en aquest sentit els autòctons també han d'ajustar-se, entre altres coses, als canvis que implica la vinguda a la societat de nous membres que són portadors d'altres esquemes culturals. Tots ens hem d'anar integrant. No cal dir que els processos d'integració que ha d'experimentar l'immigrant són molts més intensos que els esforços que han de fer els autòctons en aquest sentit. Però tots han de treballar per poder promoure la convivència.

Segons Milton, la plena integració dels immigrants requereix de la plena identificació des del punt de vista psicològic amb la seva nova societat i és la condició *sine qua non*. Però difícilment s'arribarà a aquest procés sense ésser acompanyat per altres persones abans esmentades (autòctons i fins i tot residents que fa anys que viuen al país d'acollida). És a dir que no n'hi ha prou que aquesta identificació es doni per part dels immigrants sinó que també hauria de ser facilitada per la societat receptora.

El model intercultural promociona també les relacions entre les diferents comunitats culturals i construeix així un espai d'interrelació social i cultural. També evita conflictes identitàris i fins i tot reforça la identitat nacional en la descendència dels nousvinguts.

El Canadà és un bon exemple d'aquest model d'integració. És, per exemple, un dels països occidentals que menys ha patit la radicalització islàmica. Això s'aconsegueix permetent mantenir la identitat religiosa amb la identitat cultural del país receptor. Mesures com la doble nacionalitat (és a dir no haver d'escollir una identitat respecte a una altra), el respecte a les festivitats religioses, la representació de les minories en tots els estrats socials, l'acceptació de determinats trets identitàris (sempre que això no es contraposi amb els drets i valors de la societat receptora) poden contribuir a la integració efectiva, especialment de les segones i terceres generacions.

Qualsevol política concebuda per facilitar aquests processos d'integració haurà de tenir en compte no solament programes d'actuacions destinats als nouvinguts sinó pensats per tota la societat receptora. Ja hem avançat que el problema no són els immigrants ni els autòctons sinó en la manera d'entendre la immigració.

Cal també fer un treball molt seriós en les generacions descendents dels nouvinguts. Això serà possible posant èmfasi en els valors del present i en els projectes de futur conjunt i no pas en els records del passat i els nacionalismes cecs.

No existeix una cultura nacional, qualsevol societat és pluricultural (només cal mirar les particularitats de cada parròquia a casa nostra). No hi ha cap societat on els seus membres són tots iguals culturalment parlant. Però el que és clar és que els nouvinguts hauran d'integrar alguns trets i valors de la societat acollidora per sentir-se plenament partícip; tanmateix la societat receptora haurà de treballar en el respecte i la tolerància tot compartint i deixant-se influenciar per altres manifestacions culturals. Això és inevitable en un món globalitzat i interconnectat.

Acabem amb una citació de Levi-Strauss que diu així: "Si les societats receptores no són capaces d'atraure valors forts perquè siguin adoptats pels nouvinguts, és que tenim motius per almar-nos en el pla identitari."

Aboubacry M. Ba,
llicenciat en Història, Geografia i Dret, educador al Punt 400
Jael Pozo-Ba,
veterinària